אהדר קרעיה לאחוריה וקרע קריעה אחרינא אמר נח נפשיה דרב וברכת מזונא לא גמרינן עד דאתא ההוא סבא רמא להו מתניתין אברייתא ושני להו כיון דאמרי ניזיל וניכול לחמא בדוך פלן כהסבו דמי: הסבו, אחד מברך: אמר רב לא שנו אלא פת דבעי הסבה אבל יין לא בעי הסבה ור' יוחנן אמר אפילו יין נמי בעי הסבה איכא דאמרי אמר רב לא שנו אלא פת דמהניא ליה הסבה אבל יין לא מהניא ליה הסבה ורבי יוחנן אמר אפילו יין נמי מהניא ליה הסבה מיתיבי *כיצד סדר הסבה אורחין נכנסין ויושבין על גבי ספסלין ועל גבי קתדראות עד שיכנסו כולם הביאו להם מים כל אחד ואחד נוטל ידו אחת בא להם יין כל אחד ואחד מברך לעצמו, עלו והסבו ובא להם מים אף על פי שכל אחד ואחד נטל ידו אחת חוזר ונוטל שתי ידיו, בא להם יין אף על פי שכל אחד ואחד ברך לעצמו אחד מברך לכולם להאיך לישנא דאמר רב לא שנו אלא פת דבעי הסבה אבל יין לא בעי הסבה קשיא רישא? שאני אורחין דדעתיידו למיעקר ולהאיך לישנא דאמר רב לא שנו אלא פת דמהניא ליה הסבה אבל יין לא מהניא ליה הסבה קשיא סיפא? שאני התם דמגו דקא מהניא ליה הסבה לפת מהניא ליה הסבה ליין: בא להם יין בתוך המזון: *שאלו את בן זומא מפני מה אמרו בא להם יין בתוך המזון כל אחד ואחד מברך לעצמו, לאחר המזון אחד מברך לכולם? אמר להם הואיל ואין בית הבליעה פנוי: והוא אומר על המוגמר כו': מדקתני והוא, אומר על המוגמר מכלל דאיכא עדיף מיניה (*ואמאי הואיל והוא נטל ידיו [א] תחלה באחרונה) מסייע ליה לרב דאמר רב חייא בר אשי *אמר רב הנוטל ידיו תחלה *באחרונה הוא מזומן לברכה. *רב ורבי חייא הוו יתבי קמיה דרבי בסעודתא א"ל רבי לרב קום משי ידך, חזייה דהוה מרתת אמר ליה רבי חייא *בר פחתי, עיין בברכת מזונא קאמר לך: אמר רבי זירא אמר רבא בר ירמיה מאימתי מברכין על הריח? משתעלה תמרתו א"ל רבי זירא לרבא בר ירמיה והא לא קא ארח? אמר ליה ולטעמיך המוציא לחם מן הארץ דמברך והא לא אכל אלא דעתיה למיכל הכא נמי דעתיה לארוחי. אמר רבי חייא בריה דאבא בר נחמני אמר רב חסדא אמר רב ואמרי לה אמר רב חסדא אמר זעירי כל המוגמרות מברכין עליהן בורא עצי בשמים חוץ ממושק שמן חיה הוא שמברכין עליו בורא מיני בשמים מיתיבי אין מברכין בורא עצי בשמים אלא על אפרסמון של בית רבי ועל אפרסמון של בית קיסר ועל ההדס שבכל מקום תיובתא אמר ליה רב חסדא לרב יצחק האי משחא דאפרסמון מאי מברכין עליה? א"ל הכי אמר רב יהודה בורא שמן ארצנו א"ל בר מיניה דר' יהודה דחביבא ליה ארץ ישראל, לכולי עלמא מאי? א"ל הכי אמר רבי יוחנן בורא שמן ערב. אמר רב אדא בר אהבה האי כשרתא מברכין עליה בורא עצי בשמים אבל משחא כבישא לא, ורב כהנא אמר אפילו משחא כבישא אבל משחא טחינא לא נהרדעי אמרי אפי' משחא טחינא

אמר

אהדר קרעיה לאחוריה. קרע שקרע בהספד רבו החזיר החלוק לאחוריו ומה שלאחור לפניו כדי לקרוע קרע אחר להראות אבל עכשיו כיום המיתה על שהיו צריכים להוראה ואין יודעים להורות: רמי להו כו'. כדרמינן לעיל וע"כ מבעי ליה לאוקומי ברייתא בהכי וקתני "אחד מברך לכולם" דקביעות הוא: הביאו להם מים. כך היו רגילים: נוטל ידו אחת. לקבל בה כוס ששותה לפני המזון: עלו. על המטות והסבו: חוזר ונוטל ב' ידיו. שצריך לאכול בשתיהן: אע"פ שכל אחד ואחד ברך לעצמו. צריכין עוד ברכה שאין ברכה ראשונה פוטרתו שאין הראשון קרוי שלפני המזון שאינו במקום סעודה והאי בתרא הוא יין שלפני המזון: אחד מברך לכולן. דכיון דהסבו הוקבעו: קשיא רישא. דקתני כל אחד ואחד מברך לעצמו: שאני אורחין דדעתייהו למיעקר. סופן למיעקר ולעלות ולהסב במקום אחר שאין זה מקום המסיבה אלא כאן ישבו עד שיתכנסו כל הקרואים ודרך בעלי בתים עשירים היה לזמן לסעודתם אורחים עניים להכי קרי להו אורחים והא דאמר רב יין לא בעי הסבה אלא ישיבה בעלמא, שלא בשעת סעודה קאמר אבל בשעת סעודה ובמקום סעודה: הואיל ואין בית הבליעה פנוי. ואין לב המסובין אל המברך אלא לבלוע: מכלל דאיכא עדיף מיניה. ואפ"ה כיון דאתחיל בהלא עביד לאידך: הנוטל ידיו תחלה. במים אחרונים הוא מזומן לבהמ"ז: חזייה. רבי חייא לרב: דהוה מרתת. שמא ראה ידי מלוכלכות או שמא הארכתי באכילה יותר מדאי: עיין בברכת מזונא קאמר לך. כאן נתן לך רשות לברך בהמ"ז שהנוטל ידיו תחלה הוא מברך: על הריח. של מוגמר: תמרתו. קיטור העשן שמתמר ועולה: הא לא ארח. לא הריח בו עדיין ולא נהנה: מברכין עליהן בורא עצי בשמים. ואע"פ שנשרף ואינו בעין אלא שהתימור עולה: חוץ ממושק. מוסג"א בלע"ז: שהוא מן חיה. מן הרעי של חיה: מיתיבי אין מברכין בורא עצי בשמים אלא על אפרסמון. שהעץ עצמו בא לפנינו: של בית רבי ושל בית קיסר. נקט הני משום שאינו מצוי אלא בבית מלכים ובעלי גדולה: ועל ההדס שבכל מקום. וה"ה לכל הדומה להם שהעץ עצמו מריח בלא שרפה אלא דהדס שכיח ודברו חכמים בהווה בכל מקום ומוגמר לא מברכין אלא בורא מיני בשמים: משחא דאפרסמא מאי מברכין. על ריחו: שמן ארצנו. שהיה גדל ביריחו ועל שם הריח היתה נקראת יריחו והוא פנג האמור בספר יחזקאל (כ"ז) יהודה וא"י המה רוכליך בחיטי מנית ופנג. כך ראיתי בספר יוסף בן גוריון: בר מיניה דרב יהודה. אל תביא לי ראיה מדבריו בזו: כשרתא. קושט: משחא כבישא. שמן שבו טמון הקושט והשמן מריח מן הבושם שבתוכו: לא. הואיל ואין נראה לעיניו אלא השמן: משחא טחינה. שטחנו בו כשרתא:

סמלק

כל אחד נוטל ידו אחת. מפני *כבוד הברכה ולא דמי לנוטל ידיו לפירות דהוי מגסי הרוח כיון שאינו נוטל שתי ידיו: **בא** להם יין וכו'. אע"ג דיין שלפני המזון פוטר יין שלאחר המזון כ"ש זה שלפניו הוא שאני הכא כיון שעלו להסב הוי שנוי מקום וצריך לברך: **הואיל** ואין בית הבליעה פנוי. י"מ כשאומר סברי מורי והם מכינין לאכול כדי לשמוע הברכה ולענות אמן שיהיו פטורים וכן משמע בירושלמי גבי הך ברייתא ה"מ באורחין אבל בבעל הבית פטור מפני שהכל פונים אל בעל הבית תני רבי חייא אף בעל הבית בתוך ביתו, ואין נראה לרבינו אלחנן דכיון שתקנו חכמים שיברך כל אחד לעצמו אינו יוצא כלל בברכת חבירו וגם שלא תחלוק בין פנוי לשאינו פנוי דהאי למעוטי; והטוב והמטיב יש מפרש שפוטר לאחרים לכולי עלמא דהכי משמע הטוב לעצמו והמטיב לאחריני שהם שותים ממנו ורבינו יחיאל היה אומר דלא היא, דשייך נמי אין בית הבליעה פנוי ולא פליג בין הטוב ובין ברכת היין, דמשום האי טעמא הטוב לדידיה ומטיב לאחריני אינו פוטר אחרים, דהא המטיב שייך אפי' שלא בפני המטיבין לו כדאמרי' לקמן בפרק הרואה (דף נט:) אמרו לו ילדה אשתך זכר אומר "ברוך הטוב והמטיב" הטוב לדידיה והמטיב לאשתו אע"ג דאין אשתו אצלו, אבל צריך עיון קצת מהבדלה שאנו מבדילין ועומדים היאך אנו פוטרין זה את זה מיין ומהבדלה אחרי שאין אנו לא יושבים ולא מסובין? ושמא י"ל מתוך שקובעין עצמן כדי לצאת ידי הבדלה קבעי נמי אכולה מילתא, ולכך נאה וטוב למבדיל וגם לשומעים שישבו בשעת הבדלה שאז יהיה נראה כקבע ופוטר אותם: **כל** המוגמרות מברכין עליהן בורא עצי בשמים. אע"פ שנשרפו ואין עצי בשמים בעין: **ועל** ההדס שבכל מקום. בעל הלכות גדולות לא גרים "תיובתא" ומשני "תנא הדס וכל דדמי ליה" כלומר שעיקרו לריח לאפוקי תפוחים וחבושים שאין עיקרן לריח אלא לאכול, ומי שהולך בבית שיש שם בשמים ויש שם מיני בשמים שמריח בהן ומספקא ליה אי ממין עץ אי ממין אדמה הוא יש מפרשים שמברך "שהכל נהיה בדברו" דעל כולן אם ברך שהכל יצא ורבינו משה מקוצי היה אומר שיברך "בורא מיני בשמים": **משחא** כבישא. פי' ר"ח שמענו מרבותינו שכובשין שומשמין וורד ועצי בשמים זמן מרובה וקולטין השומשמין ריח של בשמים וסוחטים וטוחנים אותם ויש בו ריח של בשמים, ומשחא טחינא קרוב לטחינתו נותנים עליהם עצי בשמים ואינו קולט כל כך הריח:

שמן

עין משפט נר מצוה

[ועי' מ"ש תוס' פסחים קטו. ד"ה כל שטיבולו בי' ותו' חגיגה יח: ד"ה הנוטל]

קכג א מיי' פ"ח מהל' ברכות שם סמג עשין כז טור או"ח סי' קעד טוש"ע או"ח סימן ריג סעיף א:

קכד ב מיי' פ"ד מהל' ברכות הלכה יב סמג שם טוש"ע או"ח סי' קעד סעיף ח:

קכה ג מיי' פ"ז מהל' ברכות הלכה יב סמג שם טוש"ע או"ח סי' קפא סעיף ו:

קכו ד מיי' פ"ט מהל' ברכות הל' ב סמג שם טוש"ע או"ח סימן רטז סעיף יב:

קכז ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג:

קכח ו מיי' שם והל' א טוש"ע שם סעיף ב:

קכט ז מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ד:

קל ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' (ואמאי הואיל והוא נטל ידיו באחרונה) נמחק:

◆

גליון הש"ס

גמ' שאני התם דמגו דקא מהניא ליה הסבה. עי' לעיל דף ל"ט ע"א ברש"י ד"ה וקנה ובתוס' ד"ה נתן:

מסורת הש"ס

תוספתא פ"ד

תוספתא פ"ד

רש"ל מ"ז עד באחרונה

לקמן נג:

[שם]

פי' בר גדולים [שבת ג. ושם פרש"י בן גדולים ועי' מ"ש לעיל יג:]

נושא

ברכת הריח

1. מאימתי מברכין על הריח

2. ברכות שונות בריח

מבנה (עד ע"ב)

מבנה

דעות בדין קושט ושמן שבו טמון הקושט

עין משפט
נר מצוה

קלא א ב מיי' פ"ט מהל' ברכות הל' ו סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' רטז סעיף ז :
קלב ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט :
קלג ד טוש"ע שם סעיף ח :
[שייך לעיל קודם ד"ה שמן]
קלד ה מיי' שם הל' א טוש"ע שם סע"ב :
קלה ו מיי' פ"י מהל' ברכות הל' יג סמג שם טוש"ע או"ח סי' רכו:
קלו ז מיי' פ"ט מהל' ברכות סמג שם טוש"ע או"ח סימן רטז סעיף א :
קלז ח מיי' פ"ו מהל' דעות הלכה ח :
קלח ט מיי' פ"ט מהל' ברכות הל' ג סמג עשין כז טוש"ע א"ח סי' רטז סעיף יא :
קלט י מיי' פ"ז מהל' ברכות הלכה יד ופ"ט הלכה ד סמג שם טור או"ח סי' רי"ב וטור וש"ע או"ח סימן רו סעיף ד :
קמ כ ל מ נ מיי' פ"ה מהל' דעות הל' ט :
קמא ס שם הלכה ז :
קמב ע שם הלכה ב :
קמג פ צ שם הלכה ח :

מבנה
סידרה של מימרות של ר' זוט"ר בענינים שונים

רב נסים גאון

ששה דברים גנאי לתלמיד חכם אל יצא יחידי בלילה. ובמסכת שחיטת חולין בפ' גיד הנשה (דף צא) אמרינן ויאבק איש עמו אמר ר' יצחק מכאן לתלמיד חכם שלא יצא יחידי בלילה. ויש אומרים אף אל יהלך בקומה זקופה ובפרק האשה נקנית (קדושין דף לא) אמרינן אמר ר' יהושע בן לוי אסור לאדם שיהלך ד' אמות בקומה זקופה שנאמר (ישעיה ו) מלא כל הארץ כבודו :

[וע"ל רמ"ע מפאנו ס"ס ה' רב פפא מסברא דנפשיה פליג על ר' יוחנן ולא מחמת כסופא הוא דבעי לאשתמוטי אלא במדת חסידות ותלה הגדולה ברבו ואי לאו דקים ליה דהכי הלכתא לא עביד עובדא בנפשיה והכי קי"ל בכל דוכתא מעשה רב] מס' ד"א זוטא פ"ו

נושא
1. מח' ב"ש וב"ה בקדימה לברכות על שמן והדס
2. מח' ב"ש וב"ה באיזה יד מחזיקים היין ובאיזה יד השמן

נושא/מבנה
△ פירוט והסבר של ששה דברים שהם גנאי לת"ח

הגהות הב"ח

(א) גמ' הלכה כב"ה (ולא היא וכו' דעבד) תא"מ. וכ"כ האלפסי לא גרס ליה · (ב) רש"י ד"ה חלפי וכו' גבעולי פשתן מאי קרא דאשכחן:

[הרמב"ם לא הזכיר אלא החלוק בין ימות החמה דאסור וימות הגשמים מותר אבל ההפרש בין פנתא לגילדא. וכן בין לאורחא או בביתו השמיט אמנם הרי"ף בברכות ויותר ביאור בשבת פ' אלו קשרים הביא כל דרכים אלו ועי' בלחם משנה הל' דעות פ"ה דין ט]

שמן והדס. האי שמן לברית הוא דאי להעביר הזוהמא הא אמרינן בפרק אלו דברים (לקמן נג.) דאין מברכין עליו:

הכי אמר רבא הלכתא כבית הלל, ולא היא, לאשתמוטי נפשיה הוא דקא עביד. כך כתוב בספרים שלנו ובפירוש רש"י אבל רב אלפס פסק כרבא, משמע שלא היה גורס בספרו "ולא היא וכו'":

*האי מאן דמורח באתרוגא וחבוש' מברך וכו'. ודוקא כשמריח בהם אבל אם בא לאכול מהם אין לברך ברכת ריח כי אם ברכת אכילה: באוכלי

אמר רב גידל אמר רב האי סמלק מברכין עליה "בורא עצי בשמים" אמר רב חננאל אמר רב הני חלפי דימא מברכין עלייהו "בורא עצי בשמים" אמר מר זוטרא מאי קראה? °והיא העלתם הגגה ותטמנם בפשתי העץ *(רב משרשיא אמר) האי נרקום דגנוניתא מברכין עליה "בורא עצי בשמים" דדברא "בורא עשבי בשמים" אמר רב ששת הני סיגלי מברכין עלייהו "בורא עשבי בשמים" אמר מר זוטרא האי מאן דמורח באתרוגא או בחבושא אומר "ברוך שנתן ריח טוב בפירות" אמר רב יהודה * האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחזי אילני דקא מלבלבי אומר "ברוך שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות להתנאות בהן בני אדם" אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב מנין שמברכין על הריח? שנאמר °כל הנשמה תהלל יה" איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו? הוי אומר זה הריח ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב עתידים *בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון שנאמר °ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון": ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב מאי דכתיב °את הכל עשה יפה בעתו" מלמד שכל אחד ואחד יפה לו הקב"ה אומנתו בפניו אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי תלה ליה קורא לבר אחר *ואיהו דידיה עביד ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב אבוקה כשנים, וירח כשלשה איבעיא להו "אבוקה כשנים" בהדי דידיה או דילמא "אבוקה כשנים לבר מדידיה" ת"ש "וירח כשלשה" אי אמרת בשלמא בהדי דידיה שפיר אלא אי אמרת לבר מדידיה, ארבעה למה לי והאמר מר לאחד נראה ומזיק לשנים נראה ואינו מזיק לשלשה אינו נראה "כל עיקר" אלא לאו שמע מינה "אבוקה כשנים" בהדי דידיה" שמע מינה: *ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא ואמרי לה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים, מנלן? מתמר שנאמר °היא מוצאת וגו': ת"ר הביאו לפניו שמן והדס ב"ש אומרים מברך על השמן ואח"כ מברך על ההדס וב"ה אומרים °מברך על ההדס ואח"כ מברך על השמן אמר ר"ג אני אכריע שמן זכינו לריחו וזכינו לסיכתו, הדס לריחו זכינו לסיכתו לא זכינו *א"ר יוחנן הלכה כדברי המכריע רב פפא איקלע לבי רב הונא בריה דרב איקא, אייתו לקמייהו שמן והדס שקל רב פפא בריך אהדס ברישא והדר בריך אשמן אמר ליה לא סבר לה מר הלכה כדברי המכריע? אמר ליה הכי אמר רבא (א) הלכה כב"ה °ולא היא [א] *לאשתמוטי נפשיה הוא דעבד ת"ר *הביאו לפניהם שמן ויין ב"ש אומרים אוחז השמן בימינו ואת היין בשמאלו מברך על השמן וחוזר ומברך על היין ב"ה אומרים אוחז את היין בימינו ואת השמן בשמאלו מברך על היין וחוזר ומברך על השמן וטחו בראש השמש ואם שמש ת"ח הוא טחו בכותל מפני שגנאי לתלמיד חכם לצאת לשוק כשהוא מבושם ת"ר ששה דברים גנאי לו לתלמיד חכם אל יצא כשהוא מבושם *לשוק *ואל יצא יחידי בלילה ואל יצא במנעלים המטולאים ואל יספר עם אשה בשוק ואל יסב בחבורה של עמי הארץ ואל יכנס באחרונה לבית המדרש ויש אומרים אף לא יפסיע פסיעה גסה, ואל יהלך בקומה זקופה אל יצא כשהוא מבושם לשוק א"ר אבא בריה דר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן במקום שחשודים על משכב זכור אמר רב ששת לא אמרן אלא בבגדו אבל בגופו זיעה מעברא ליה אמר רב פפא * ושערו: כבגדו דמי ואמרי לה כגופו דמי °ואל יצא יחידי בלילה משום חשדא ולא אמרן אלא דלא קביע ליה עידנא אבל קביע ליה עידנא מידע ידיע דלעידניה קא אזיל °ואל יצא במנעלים המטולאים מסייע ליה לרבי חייא בר אבא *דאמר ר' חייא בר אבא גנאי הוא לתלמיד חכם שיצא במנעלים המטולאים איני והא ר' חייא בר אבא נפיק? אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן בטלאי על גבי טלאי ולא אמרן אלא בפנתא אבל בגילדא לית לן בה, ובפנתא [ב] לא אמרן אלא באורחא אבל בביתא לית לן *בה, ולא אמרן אלא בימות החמה אבל בימות הגשמים לית לן בה °ואל יספר עם אשה בשוק אמר רב חסדא ואפילו היא אשתו תניא נמי הכא אפילו היא אשתו ואפילו היא בתו ואפילו היא אחותו לפי שאין הכל בקיאין בקרובותיו °ואל יסב בחבורה של עמי הארץ מאי טעמא דילמא אתי לאמשוכי בתרייהו °ואל יכנס אחרונה לבית המדרש משום דקרו ליה *(פושע) °אף לא יפסיע פסיעה גסה דאמר מר *פסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם מאי תקנתיה? להדריה בקידושא דבי שמשי °ואל יהלך בקומה זקופה דאמר מר [ג] המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות כאילו דוחק רגלי שכינה דכתיב °מלא כל הארץ כבודו:

מתניתין

סמלק. יסמי"ן קורין לו בלשון ישמעאל° והוא מין עשב שיש בו שלש שורות של עלין זו למעלה מזו ושלשה עלין לכל שורה: חלפי דימא. בושם שקורין אשפי"ג והוא שבולת נרד ועשוי כעין גבעולי פשתן (ב) דלאשכחן גבעולין דאיקרי עץ: נרקום. חבלצת השרון בה"ג: דגנוניתא. הגדל בגינה: סיגלי. ויול"ש בלעז: חבושין. קודוניי"ש בלעז: להתנאות. ליהנות: כלבנון. שמריחין עליו ופרחיו: יפה לו אומנתו. ואפי' בורסי נאה לו אומנתו בעיניו ועשה הקדוש ב"ה כן שלא יחסר העולם אומנות: קורא. רך הגדל בדקל תלה אותו לחזיר והוא יגלגלו באשפה שזו היא אומנתו: אבוקה כשני בני אדם. לענין היוצא בלילה דאמר מר אל יצא אדם יחידי בלילה: וירח כשלשה. ויש חלוק בין שנים לשלשה כדלקמן: לאחד נראה. השד ומזיקו: היא מוצאת והיא שלחה וגו'. ואילו בהדיא לא אמרה אלו הסימנים של יהודה הם ולו אני הרה, אלא לאיש אשר אלה לו אנכי הרה" אם יודה יודה ואם לאו אשרף ולא אלבין פניו: שמן והדס. בסוף הסעודה שמן לסוך ידיו להעביר זוהמא האוכלים והדס להריח כמו שאמרנו: אני אכריע. לצד בית שמאי: זכינו לריחו ולסיכתו. כגון משחא כבישא הלכך שמן עדיף: ולא היא. לא אמר רבא הלכתא כב"ה אלא רב פפא אכסיף לפי שטעה והשמיט עצמו בכך: שמן ויין. זהו יין שלאחר המזון ואין זה כוס של ברכה: חוזר ומברך על היין. כגון בחול שאין היין קבע ואין היין שלפני המזון פוטרו: שמן בימינו. לפי שעליו מברך תחלה: מברך על השמן. °בורא שמן ערב: וטחו בראש השמש. כדי שלא יצא בידיו מבושמות בשוק שגנאי הוא לתלמיד חכם: שחשודים על משכב זכור. מבשמין עצמם כדי שיתאוו להם: ושערו כבגדו דמי. דלא שכיח ביה זיעה: ואמרי לה כגופו. דשכיח ביה זיעה: משום חשדא. של זנות: דלא קביע ליה עידנא. שלא קבעו לו רבו קביעות ללמדו בלילה: בפנתא. אנפוני"א בלעז שעל גבי הרגל: גילדא. עקב שקורין סול"א: בימות הגשמים. הטיט מכסהו: אפי' היא אשתו. שאין הכל מכירין בה וחושדין אותו: דקרו ליה פושע. מתעצל: בקדושא דבי שמשי. ששותה כוס של קידוש בשבת בלילה:
מתני'

מסורת
הש"ס

[נ"ל אמר רב משרשיא]
[ר"ה יא.]
[נ"ל בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא שיתנו וכו' ע"י]
[גי' הערוך והוא לדידיה אזיל ע"ש ערך קר]
ב"מ נט. כתובות סז: סוטה י:
[ע' תוספות פסחים כח. ד"ה אין ותו' ב"ק קטו. ד"ה הכרעה]
[תוס' פ"ה]
[ע' חולין נא. פסחים קיב:]
זבחים יט.
[שבת קיד. ע"ש]
גי' רש"ל עצל
שם קיב:
[תענית י:]
[ע' תוס' תענית י: ד"ה פסיעה]

הגהות הגר"א

[א] גמ' (ולא היא לאשתמוטי נפשיה הוא דעבד) נמחק וכ"כ הרי"ף ל"ג : [ב] שם (ובפנתא ל"א אלא באורחא אבל בביתא ל"ל בה) תא"מ : [ג] שם (דאמר מר המהלך בקומה זקופה אפי' ד"א כאלו דוחק רגלי שכינה) תא"מ וכ"כ הרי"ף והרא"ש ל"ג לה :

גליון הש"ס

גמ' ולא היא לאשתמוטי נפשיה. עי' בקרבן עדה בירושלמי נזיר פ"ז דף כ"ה ד"ה איתניה ואנא מלקי. ועי' בתשובת הרלב"ח דף רע"ע ד"ה וכר מן דין : רש"י ד"ה סמלק וכו' והוא מין עשב. כדאמרינן אח"כ הני סגלי. מבואר דסיגלי לא הוי יסמין. וכמו שפי' רש"י סיגלי (ויול"ש בלע"ז). ועי' רש"י על התורה (בראשית ל יד) וברא"מ שם : רש"י ד"ה מברך על השמן בורא שמן ערב. עי' לקמן נ"ג ע"א ברש"י ד"ה אין מברכין עליו :